

1 / 2010 - Vapaa-ajattelijain liitto ry

Vapaa Ajattelija

**Tuomas Enbuske
ei kuvia kumarra**

Vapaa-ajattelijain liitto ry – Fritänkarnas förbund rf

PUHEENJOHTAJA

Jussi K. Niemelä

041 528 6713

jussi.k.niemela@vapaa-ajattelijat.fi

<http://jussikniemela.blogspot.com/>

VARAPUHEENJOHTAJA

Robert Brotherus

045 114 5602

robert@iki.fi

PÄÄSIHTEERI

Eino Huotari

044 081 6543

eino.huotari@kolumbus.fi

LIITTOVALTUUSTON PUHEENJOHTAJA

Olavi Korhonen

0500 556 010

olavi.korhonen@pp.inet.fi

TOIMISTO

Neljäs linja 1, 00530 Helsinki

0440 715 601

(09) 715 602

val@vapaa-ajattelijat.fi

Toimisto on avoinna arkisin klo 11–15.

KOTISIVU

<http://www.vapaa-ajattelijat.fi>

PANKKIYHTEYS

Sampo 800014-85180

(Lahjoitus- ja testamenttitili sama.)

Kansikuva

Jarmo Niinimäki

Vapaa Ajattelija

65. vuosikerta

Julkaisija

Vapaa-ajattelijain liitto ry

Fritänkarnas förbund rf

Päätoimittaja

Jussi K. Niemelä

041 528 6713

jussi.k.niemela@vapaa-ajattelijat.fi

Toimitusneuvosto

Susanna Niinimäki, Heljä Pekkalin, Teuvo

Pykönen, Anniina Tapioharju, Jaakko

Wallenius.

Taitto

Tampereen seudun Työllistämisyhdistys

Etappi ry / Mediapaja

050 431 0077

mediapaja@etappi.info

Tilaukset ja osoitteenmuutokset

Vapaa-ajattelijain liitto / Toimisto

Neljäs linja 1

00530 Helsinki

0440 715 601

(09) 715 602

val@vapaa-ajattelijat.fi

Ilmoitushinnat

Koko sivu: 235 €

Puoli sivua: 135 €

1/8 sivua 50 €

Tilaushinta

25 € /vuosi

Kuusi numeroa vuodessa.

Painopaikka

Kirjapaino Uusimaa

Painos

2700 kpl

ISSN 0355-8703

Seuraava lehti:

Huhtikuussa 2010. Lehteen tulevan

aineiston tulee olla päätoimittajalla 15.3.

mennessä.

Vapaa Ajattelija on Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto Kultti ry:n jäsen.

Kirjoitukset eivät välttämättä edusta

lehden toimituksen ja julkaisijan

näkemyksiä.

Pääkirjoitus

Jussi K. Niemelä

Valtionkirkko, demokratia ja ihmisoikeudet

Tulossa olevan tuntijakouudistuksen yhteydessä uskonnotomien näkökulmasta on noussut esiin vanha ongelma, vähemmistöjen oikeudet demokratiassa. Kirkkoon kuuluu edelleen vajaat 80% kansasta ja tämä enemmistö haluaa säilyttää uskonnon koulujen opetusohjelmassa.

Mutta demokratia ei ole enemmistötyranniaa. Yksi sen keskeisistä tehtävistä on suojella vähemmistöjä enemmistön mielivallalta. Suomen parlamentaarinen demokratia toimii kansainvälisesti nähden joten kuten, mutta sen sijaan perustuslakiin kirjattu uskonnonvapaus ei kaikilta osin toteudu. Erityisen kiusallista tämä on siksi, että vähemmistöjen oikeuksia poljetaan räikeästi kouluissa ja päiväkodeissa.

KUVA: PETRI PUROMIES, WWW.COMPIC.FI.

Uuden testamentin päähenkilö sanoi: ”Antakaa lasten tulla tyköni.” Miksi kuitenkin myös ne, jotka eivät kyseiseen päähenkilöön usko, halutaan joko hienovaraisesti tai vähemmän hienovaraisesti pakottaa tulemaan hänen tykönsä?

Monessa päiväkodissa ja koulussa juuri kaikkein pienimmät, arvostelukyvyttömässä iässä olevat ihmiset joutuvat enemmistötyrannian mielivallan alaisiksi. On selvää, että uskonnon – vaikkapa ruokakouluun – väkisin tuputtaminen pienille ihmisille sotii yhdenvertaisuutta ja uskonnonvapautta vastaan niin räikeästi kuin vain voi.

Kohteleeeko enemmistö vähemmistöä kuten se haluaisi vähemmistön kohtelevan itseään? Eli toimiiko enemmistö edes oman uskontonsa päähenkilön moraalioppien mukaisesti?

Helsingissä on jo kouluja, joiden oppilaista suurin osa on muslimeja. Oletetaan, että lähivuosikymmeninä muslimit olisivat maassamme uskonnollinen enemmistö. Muuttuuko silloin ääni kellossa ja kouluissa sekä päiväkodeissa rukoillaan säännöllisesti kohti Mekkaa? Suostuvatko kristityt tähän, koska ”niin on aina tehty”?

Jo nyt verovarja menee siihen, että eri katso-musryhmille pitää järjestää oman vakaumuksen mukaista opetusta. Ihmisoikeuksien, demokrati-an ja järkevyyden kannalta paras ratkaisu olisi, että Ranskan, Turkin ja Yhdysvaltain tapaan kouluissa ja kunnallisissa päiväkodeissa uskontoa ei tuputettaisi lainkaan.

Suomen kristitty enemmistö on jossain vaiheessa vähemmistö ja vasta sitten he kenties ymmärtävät, mitä heidän profeettansa kultaisella säännöllään halusi heille opettaa. Jotain on siis uskonnonope-tuksessa pielessä, koska näin yksinkertainen ja yleis-maailmallinen moraaliperiaate ei tunnu juurtuvan ihmisten mieliin. Sen sijaan tarvitaan voimakasta autoritaarista painostusta, jotta ihmisen luontainen moraalitaju joutuu väistymään. Tarvitaan uskon-nonopetusta. Siksi me vapaa-ajattelijat ja ihmisoike-usaktivistit emme sitä halua. ■

Tuomas Enbuske ei kuvia kumarra

Jussi K. Niemelä

Vapaa Ajatteliija haastatteli tammikuun alussa toimittaja Tuomas Enbuskea. Enbuske on tullut tunnetuksi kuvia kumartelemattomista keskusteluohjelmistaan sekä radion että television puolella. Enbuske on myös ateisti. Haastattelussa hän kertoo Vapaa Ajattelijan lukijoille, miten kaikki sai alkunsa ja miksi hänestä tuli meidän kaikkien tuntema Tuomas Enbuske.

Haastateltava on mielestään ollut ateisti syntymästä asti.

– Synnyin uskonnottomana, mutta oli minulla varmaan jotain uskomuksia. Niitähän on ihmisellä koko ajan.

Enbuske kertoo olleensa kiinnostunut uskonnoista nuorena ja käyneensä rippikoulun. Tulos ei kuitenkaan ollut toivottu.

– Rippikoulussa vasta tajusin, ettei uskonnossa ole mitään järkeä.

Haastateltava lisää vanhempiensa olevan tapakristittyjä. Kotona uskonto ei millään tavalla näkynyt. Enbuske on kotoisin Oulusta. Koulussa virsiä siis laulettiin ja uskontoa opetettiin.

– Olisi mielenkiintoista vertailla nyt, millaista uskonnonopetus silloin oli. Eihän sitä silloin tullut ajateltua. Mietiskelin kyllä uskontotunneilla kerrottua, mutta missään vaiheessa en tuntenut mitään tarvetta uskonnollisuuteen.

Kirkosta haastateltava erosi vähän yli 20-vuotiaana. Aiemmin asia ei ollut käynyt mielessä, sitä ei vain ollut tullut tehdyksi.

– Kuuluin silloin Kallion seurakuntaan. Siellä on käsitykseni mukaan matalin kirkkoon kuulumisprosentti koko Suomessa, joten eroani en joutunut millään tavalla perustelemaan. Ne ovat siellä varmasti tottuneet eroihin jo silloin.

ATEISTI TOIMITAJANA

Tuomas Enbusken radio- ja TV-ohjelmissa käsitellään usein tabuja ja vaikeita yhteiskunnallisia kysymyksiä. Haastateltava arvelee, että hänen kuvia

kumartelematon persoonallisuutensa on varmasti ohjelmien rohkeuden taustalla. Hän ei pidä hyssytelystä – vaikeistakin asioista on keskusteltava.

– Läheskään kaikkea en tosin minäkään kyseenalaista. Valtavan moni yleinen totuus pitää mielestäni myös paikkansa.

Uskontokritiikki alkoi Enbuskea kiinnostaa vasta pikkuhiljaa, 2000-luvulla. Uskonnottomuus oli ennen sitä ollut hänelle itsestään selvää.

– En esimerkiksi koskaan rukoillut edes heikolla hetkelläni. Selvästi tuntui siltä, ettei uskonto ole totta.

Toimittajana haastateltavaa kiinnostavat paradoksit ja kummalliset ilmiöt. Vaikkapa *Christopher Hitchens* alkoi kiinnostaa Enbuskea siksi, että tämä oli vasemmistolainen, josta tulikin Bushin ja Irakin sodan kannattaja.

– Tuollainen kummallisuus kiinnosti ja sen takia luin alunperin häneltä jotain muuta ennen *Jumala ei ole suuri* -teosta. Sen luin alkukielellä englanniksi heti kun se ilmestyi.

Enbusken mielestä kirja tuntui aluksi jopa pahalta, koska Hitchens on tyyliltään niin kärkevä ja hyökkäävä. Mutta kun kirja ilmestyi suomeksi, hän luki sen uudestaan ja silloin se tuntui lähinnä hauskalta.

– Tiedän, että kaikki ateistit eivät pidä kirjasta, mutta minä kyllä pidän siitä. Kirja on kuitenkin lähinnä räväkkää stand up -komiikkaa eikä varmasti saa ketään kahden vaiheilla olevaa miettimään ateistiksi alkamista.

Enbuske ei pidä itseään Suomen Christopher

Hitchensinä, mutta toivoisi hallitsevansa brittiläisen kirjallisuuden historian tai Raamatun yhtä hyvin kuin oppinut Hitchens.

KRISTINUSKON JA ISLAMIN EROT SUHTEESSA SEKULAARIIN YHTEISKUNTAAN

Enbuske kertoo puolisonsa olevan Pohjanmaalta ja nähneensä sen myötä paikallista tapakulttuuria.

– Pohjanmaan ja Helsingin ero on isompi kuin kuvittelemmekaan. Pukeudumme samalla tavalla, kuuntelemme samaa musiikkia, näytämme samalta, katsomme samoja viihdeohjelmia. Tästä tulee harha, että olisimme samaa Suomea.

Haastateltava jatkaa, miten uskonto Pohjanmaan ”raamattuvyöhykkeellä” on aivan eri tavalla läsnä arjessa ja juhlassa kuin Etelä-Suomessa. Myös maltillinen uskonnollisuus. Hänen mukaansa Helsinki on todella maallistunut verrattuna Pohjanmaahan.

– Tämä on minusta hienoa, koska pidän siitä, että tällaisia eroja löytyy. Islamin ja kristinuskon suhteen kuvio on varsin monimutkainen. Molempien uskontojen tarinat ovat minulle yhtä lailla hölynpölyä, mutta ymmärrän kristinuskon perintöä, joka vaikuttaa siihen, miksi yhteiskuntamme ovat sellaisia kuin ovat ja ihmiset sellaisia kuin ovat. Siinä on myös paljon hyviä asioita.

Enbusken mukaan sille, että kristityt maat ovat niin erilaisia kuin islamilaiset, on oltava joku uskontojen eroista johtuva selitys. Esimerkiksi se, että kristillisen perinteen maat ovat vauraampia ja vaipaampia, kaipaa selitystä. Samoin se, että kristillisen perinteen maissa ihmisoikeudet ovat aivan eri tasolla kuin islamilaisissa maissa.

– Tämä ei voi olla sattumaa, mutta toisaalta, kun mennään 500 vuotta taaksepäin, tilanne oli täysin toisenlainen. Markkinatalouden synnyssä uskontojen eroilla on oletettavasti ollut vaikutusta, vaikkapa Calvinin opeilla. Ei tarvitse kuin katsoa Yhdysvaltoja.

Haastateltava kuitenkin lisää, että syy- ja seuraussuhteiden kanssa tulee selityksissä olla todella varovainen. Joku asia ei välttämättä johdu suoraan uskonnosta, vaan välissä on paljon muitakin tekijöitä.

– Joku on väittänyt, että markkinatalouden synty johtuu talvesta, koska täällä on pitänyt säilöä ruokaa ja sitä on sitten alettu vaihtaa. Mutta kuten huomaamme, islamin ja kristinuskon välillä on yhteiskunnissa suuria eroja tälläkin hetkellä.

Toimittajan työssä Enbuske on havainnut, että islamista voi ja ei voi sanoa samoja asioita kuin kristinuskosta. Islamista negatiivisesti tai kriittisesti puhuminen herättää paljon enemmän huomiota. Sitä voi käyttää myös hyväksi.

”– Poliitikot eivät halua ottaa asioista selvää. Haastatellessa suomalaisia poliitikkoja osan fiksuus yllättää, mutta sitten taas toisaalta ihmetyttää toisten poliitikkojen käsittämätön hölmöys.”

Tuomas Enbuske

– Puhuisin radiossa varmaan joka viikko uskon-asioista, jos itse saisin päättää. Ne ovat näet mielenkiintoisuutensa takia lempiaiheitani. Kun tein ensimmäisiä ohjelmiani tästä aiheesta joskus 2000-luvun alussa ja haastattelin muslimeja, minua jännitti, että mitä saa sanoa ja mitä ei. Mutta sitten tajusin, että ihminen pitää kohdata ihmisenä ja kaikkia on kohdeltava samalla tavalla.

ISLAMKRITIIKKI SUOMALAISESSA MEDIASSA

Tällä hetkellä islamista puhuminen on Enbusken mukaan muoti-ilmiö, joka menee parissa vuodessa ohi. Kukaan ei puhu islamista parin vuoden kuluttua, vaikka siitä ehkä kannattaisikin puhua.

– Uskontokritiikkiin sekoittuu valitettavan usein myös rasistisia näkemyksiä, vaikka islam ei tietenkään ole rotu. Nähdäkseni eniten islamiin kohdistuvat epäluulot johtuvat siitä, että uskonnosta tiedetään niin vähän. Ei siinä mitään, mutta ne, jotka siitä puhuvat, vaikuttavat tietävän asiasta aivan liian vähän ja se vääristää mediassa ilmenevää kuvaa välillä paljonkin. Minulle islamiin tutustumisen jälkeen monet asiat ovat tulleet negatiivisena yllätyksenä, koska uskonnosta on mediassa maalattu varsin ruusuinen kuva.

Haastateltava nauraa, että tämä tosin riippuu kirjoista, joita on lukenut. Esimerkkinä kriittisestä kirjasta, joka on vaikuttanut häneen, Enbuske mainit-

KUVA: JARMO NIINIMÄKI

see Robert Spencerin teoksen *Totuus Muhammadista*.

– Olen näiden vuosien aikana tehnyt islamista aika monta ohjelmaa ja niitä taustoittaessa perehtynyt eri lahkoihin ja niiden oppeihin. Kaikissa ei ole ollut vieraana Jaakko Hämeen-Anttila. Sen olen oppinut huomaamaan, että uskonnoista ja uskomuksista huolimatta ihminen kuitenkin elää arjessa eikä esimerkiksi islam välttämättä tee elämästä niin kamalaa kuin eräät tahot väittävät.

POLIITIKKOJEN VASTUU

Moni poliitikko, joka kannattaa maahanmuuttoa, ei tunne islamia. Enbusken mielestä poliitikkojen tulisi ottaa selvää eri islamin suuntauksista, koska maahanmuuton myötä väestörakenne väistämättä muuttuu. Asiaa voi havainnollistaa siten, että muslimien asemesta kuvittelee äkkiä maamme väestöstä melkoisen osan korvattavaksi ääriuskonnollisilla yhdysvaltaisrepublikaaneilla. Moni muslimimaahanmuuttaja on vielä yhdysvaltaisrepublikaanejakin konservatiivisempi.

– Poliitikot eivät valitettavasti halua ottaa asioista selvää. Haastatellessa suomalaisia poliitikkoja osan fiksuus yllättää, mutta sitten taas toisaalta ihmetyttää toisten poliitikkojen käsittämätön hölmöys. Nimiä en suostu mainitsemaan. Poliitikkojen ei tarvitse ottaa asioista selvää, heidän pitää vain saada joku nokkela letkaus ilmoille, jotta äänet vaaleissa tulevat oikeaan osoitteeseen. Asioista selvää ottamises-

ta ei tällaisille poliitikoille ole mitään hyötyä.

Enbuske ihmettelee, miksi islamista ja muslimista ylipäätään keskustellaan samana asiana, vaikka esimerkiksi turkkilaiset ja iranilaiset ovat erilaisia. Toimittajan pitäisi vain puhua ja puhua asioista, jolloin tieto väistämättä saavuttaa myös päättäjät.

– Pitää puhua eri näkökulmista ja esittää mielenkiintoisia rinnastuksia. Myös yksinkertaistukset toimivat. Mietin usein, kuka suomalaisista kansanedustajista tietää muslimista edes jotain. Sen sijaan vaikkapa Jaakko Hämeen-Anttila saa mediassa niin paljon näkyvyyttä juuri siksi, että hän tuntee Koraanin erittäin hyvin, on sujuvasanainen ja miellyttävä persoona.

Islam on haastateltavan mielestä asia, josta Suomessa pääsisi helposti asiantuntijaksi, koska niin harva siitä tietää.

– Kun teen vaikkapa islamista ohjelmia, saan usein palautetta kristityiltä. He lähettävät myös kirjoja, jotka todistavat kristinuskon paremmuutta islamiin verrattuna.

Enbuske toteaa Suomessakin päätään nostavasta oikeistopopulismista, että sen suosio näyttäisi olevan jo laskussa, koska suuret puolueet ovat napanneet osan niin sanottujen maahanmuuttokriitikoiden retoriikasta ja agendasta. Näistä räätälöidyillä sloganeilla kalastellaan keskivertoäänestäjiä, jotka eivät ole selkeästi islaminvastaisia tai rasisteja. ■

Jumala kummittelee Irlannissa **osa 2**

Aki P. Lehtinen

Ateistit ryhtyivät heti vastakampanjaan, kun Irlannin kiistelty jumalanpilkkalaki astui voimaan

Irlannissa astui vuodenvaihteessa voimaan uusi tiukka jumalanpilkkalaki, joka on osa herjauksia koskevan lainsäädännön uudistusta. Kiistanalainen lakiesitys jumalanpilkkan kriminalisoimisesta 25 000 euron sakon uhalla hyväksyttiin viime heinäkuussa presidentin allekirjoituksella. Lain läpimenon katsotaan heikentävän kansainvälisen sananvapauden standardeja (ks. Vapaa Ajatteliija 4/2009).

Uuden lain mukaan jumalanpilkkaa on sellaisen asian julkaiseminen tai ilmaiseminen, joka on ”törkeästi hyväksikäyttävä tai loukkaava suhteessa minä tahansa uskonnon pyhinä pitämiin asioihin, ja jonka tarkoitus on siten aiheuttaa suuttumusta huomattavassa osassa kyseisen uskonnon kannattajia.”

Heti tammikuun alussa Irlannin uskonnottomien järjestö Atheist Ireland julkaisi nettisivuillaan protestina 25 uskonnonvastaista sitaattia. Sitaattien lähteinä ovat muiden muassa muusikot Björk ja Frank Zappa, biologi ja militantti ateisti Richard Dawkins sekä vaikutusvaltaisia irlantilaisia poliitikkoja ja kulttuurihenkilöitä.

Atheist Irelandin puheenjohtajan Michael Nugentin mukaan julkaisun tarkoitus on haastaa uusi laki ja käydä oikeutta valtiota vastaan, mikäli joku nostaa syytteen julkaisua vastaan.

”Luulisi että kaikkien katolisen kirkon viime vuoden aikana kokemien skandaalien jälkeen uusi jumalanpilkkalaki olisi viimeinen asia, jollaista

Irlannin valtio ajaa uskonnon ja sen yhteiskunnallisen paikan puolustamiseksi”, Nugent sanoi The Irish Times -lehdessä.

”Uusi laki on typerä, koska keskiaikaisilla uskonnollisilla laeilla ei ole paikkaa modernissa sekularistisessa tasavallassa, jossa rikoslain tulisi suojella ihmisiä eikä ideoita. Ja se on vaarallinen, koska se kannustaa uskonnollista suuttumusta, ja koska islamilaiset valtiot Pakistanin johdolla käyttävät jo nyt tämän irlantilaisen lain sanamuotoja ajaakseen uusia jumalanpilkkalakeja YK:n tasolla.”

Nugentin mukaan sivistyneessä yhteiskunnassa ihmisillä on oikeus ilmaisuun ja kuulla sellaisiakin ajatuksia uskonnosta, joista muut ihmiset voivat närkästyä. Internet-sivulle tällaisia esimerkkejä on kerätty seuraavilta henkilöiltä ja ryhmiltä:

Jeesus, Mohammed, Mark Twain, Tom Lehrer, Randy Newman, James Kirkup, Monty Python, Rev Ian Paisley, Conor Cruise O'Brien, Frank Zappa, Salman Rushdie, Björk, Amanda Donohoe, George Carlin, Paul Woodfull, Jerry Springer the Opera, Tim Minchin, Richard Dawkins, Paavi Benedictus XVI, Christopher Hitchens, PZ Myers, Ian O'Doherty, kardinaali Cormac Murphy-O'Connor ja oikeusministeri Dermot Ahern.

Lakia ajaneen oikeusministeri Dermot Ahernin mukaan uusi laki oli välttämätön, koska nykyään maahanmuuton takia moniuskontoisessa Irlannissa vanha laki suojasi vain kristittyjen uskoa. Ahernin

KUVA: NORA LUOTO

argumentti vielä viime keväänä oli, että vanha jumalanpilkkalaki oli yhteensopimaton perustuslain kanssa.

Euroopan Unioniin kuuluvan Irlannin tasavallan uusi jumalanpilkkalaki on muun muassa Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön suositusten vastainen.

Katso: <http://blasphemy.ie/2010/01/01/atheist-ireland-publishes-25-blasphemous-quotes/>

Björk (1995): ”Buddhalaiset sanovat, että tullemme takaisin eläiminä viitaten eläimiin alempina olentoina. Mutta eläimet eivät ole alempia olentoja,

ne ovat ihan niin kuin me. Niinpä sanon että vitut buddhalaisista.”

Frank Zappa (1989): ”Se että ripustetaan kaikki tämä epätoivoinen sosiologia käsitykseen jostain Pilviveikosta, jolla on Iso Kirja, ja joka tietää oletko ollut hyvä tai paha – ja vielä muka välittää siitä – se aivojen simpanssiosan työskentelyä.”

Salman Rushdie (1990): ”Ajatus pyhästä on yksinkertaisesti yksi kaikkein konservatiivisimmista käsityksistä missään kulttuurissa, koska sen tarkoitus on muuttaa eräät ideat – epävarmuuden, kehityksen, muutoksen – rikoksiksi.” ■

Pidä hunnusta kiinni, Marianne

Aki P. Lehtinen

Ranskan ruumiillistuma, naishahmo Marianne, symboloi järkeä ja vapautta. **Delacroix**'n tunnetussa maalauksessa Marianne kantaa yleensä trikoloria vallankumouksellisten eturintamassa. Tasavallan värit – sininen, valkoinen ja punainen – edustavat vapautta, tasa-arvoa ja veljeyttä.

Delacroix maalasi paljasrintaisen Mariannen vuonna 1830. Nykyään Ranskassa elää naisia, jotka peittävät paitsi vartalonsa, myös kasvonsa. Presidentti **Nicolas Sarkozy**n mukaan joidenkin musliminaisten käyttämät kokokaavut alistavat, loukkaavat ja kahlitsevat naisia. Sellainen ei sovi sekularistiseen tasavaltaan.

Tammikuun lopussa parlamentaarinen työryhmä julkaisi raportin, jossa suositellaan kasvot peittävän hunnun käyttämisen kieltämistä julkisissa virastoissa, liikennevälineissä, kouluissa ja sairaaloissa. Niqab (silmäaukko kokohunnussa) ja burka (verkotettu silmäaukko kokohunnussa) estäisivät palvelun saamisen.

Kansanedustajista kootun työryhmän ehdotus uutisoitiin ympäri maailmaa, mutta niin sanottu burka-keskustelu on Ranskassa laajentunut yhtä vaatekappaletta monimutkaisemmaksi poliittiseksi ilmiöksi.

MISTÄ PUHUTAAN?

Työryhmän vielä työstäessä burka-raporttiaan ministeri **Eric Besson** käynnisti keskustelun Ranskan ”kansallisesta identiteetistä” ja sitä uhkaavista tekijöistä. Besson johtaa Sarkozyn perustamaa maahanmuuton ja kansallisen identiteetin ministeriötä, ja hän teki marraskuussa laajan kyselyn kansallisesta identiteetistä ja perusti aihetta käsittelevän väittelysivuston (www.debatidentitenationale.fr).

Kun sveitsiläiset pari viikkoa myöhemmin päättivät kansanäänestyksessä kieltää minareettien rakentamisen, ranskalaiskeskustelu ”kansallisesta identiteetistä” liittyi yhä tiukemmin islamiin ja sen näkyviin tunnuksiin maallisessa Ranskassa. Burka-keskustelun keskellä ranskalaisuudesta ja maahanmuutosta tulikin yhtäkkiä vastinpari kansallisessa mittakaavassa.

Lehtien pääkirjoituksissa epäiltiin, että ehkä se oli tarkoituskin. Ranskassa on nyt maaliskuussa paikallisvaalit, joissa äärioikeistolainen FN-puolue on yleensä menestynyt hyvin. Sarkozyn ja Bessonin konservatiivinen UMP-puolue haluaa ehkä aihevalinnoillaan saada FN:n kannattajien äänet, tai – hyväntahtoisen tulkinnan mukaan – estää vaarallisenä pidettyä FN:a menestymästä vaaleissa.

Sosialistinen oppositiopuolue PS kuitenkin piti identiteettikeskustelun ja burka-kiistan yhdistämistä häpeällisenä. Ranskassa tärkeä valtion maallisuus kun takaa maassa myös uskonnonvapauden. Myös ”kansallinen identiteetti” omana aiheenaan herätti paheksuntaa. Koko käsite ilmestyi julkiseen keskusteluun vasta 1980-luvulla, kun äärioikeistolainen FN astui Ranskan poliittiseen elämään.

PUUROT JA VELLIT

Tammikuussa ministeri Besson puolustautui: ministeriön ”kansallisen identiteetin” internet-sivustolle tulleista kymmenistä tuhansista kommentista vain alle neljänneksessä mainittiin sanat ”maahanmuutto”, ”ulkomaalainen”, ”islam”, ”muslimi”, ”burka” tai ”huntu”. Bessonin mielestä kyseessä oli kaksi eri asiaa.

Le Monde -lehden toimittajat laskivat toisin. Itse asiassa lähes 40 prosenttia keskustelijoista liitti ky-

symykset ”kansallisesta identiteetistä” maahanmuuttoon ja islamiin. Lisäksi kokonaan huomiotta jäivät ne tuhannet kommentit, jotka oli poistettu rasmin tai muuten loukkaavan sisällön takia.

Samoihin aikoihin tehdyn kyselyn mukaan 49 prosenttia ranskalaisista katsoi, että julkinen keskustelu ”kansallisesta identiteetistä” oli olennaisesti keskittynyt muslimeja koskevien kysymysten ympärille. Vasemmistolaisista vastaajista keskustelua piti islam-keskeisenä jopa 64 prosenttia vastaajista.

Erimielisyyksiä on myös – ”kansallisesta identiteetistä” riippumatta – pelkän burka-kysymyksen suhteen. Näkemykset burkan (”burka” on Ranskassa vakiintunut yleistermiksi täyshunnuille) kieltämisestä tai sallimisesta ovat jakautuneet paitsi poliittisen oikeiston ja vasemmiston välillä, myös niiden sisällä.

Tammikuussa parlamentaarisen burka-esityksen alla tehdyn kyselyn mukaan 65 prosenttia kaikista ranskalaisista kannatti lakisääteistä burka-kieltoa. Monet asiantuntijat kuitenkin pitävät lakia huonona keinona suojella naisia uskonnollisilta pakoilta ja rajoituksilta. On myös arveltu, että perustuslaillinen neuvosto kumoaisi joka tapauksessa burkan täyskiellon, koska sen katsottaisiin rajoittavan yksilönvapautta.

Hallituspuolueessa asiaa kuitenkin ajetaan voimakkaasti. UMP:n parlamenttiryhmän puheenjohtaja **Jean-François Copé** on tarjonnut omaa lakiesitystään, jonka mukaan kasvojen peittämisestä saisi 750 euron sakon ja toisen ihmisen painostamisesta täyshunnun käyttöön rangaistus olisi kaksinkertainen.

Sarkozy ja Copé ovat kuitenkin painottaneet, että

burka-suosituksista ja -lakiesityksistä tulisi keskustella vasta maaliskuun paikallisvaalien jälkeen.

ISLAM RANSKASSA

Islam on ollut Ranskan toiseksi suurin uskonto vuodesta 1830, jolloin Ranska miehitti tulevan siirtomaansa, islaminuskoisen Algerian. Sattumoisin samana vuonna myös Delacroix maalasi Marianne-maalauksensa. Algerian ja muiden pohjoisafrikkalaisten maiden kolonisaation seurauksena 65 miljoonan asukkaan Ranskassa elää nykyään Euroopan suurin islaminuskoinen vähemmistö, arviolta 4–6 miljoonaa muslimia.

Viime syyskuussa tehdyn tutkimuksen mukaan heistä vain kolmannes pitää itseään ”uskovaisena ja muslimina”, ja tästä uskovien ryhmästä 23 prosenttia kertoo käyvänsä säännöllisesti moskeijoissa. Ranskan valtauskontoa katolilaisuutta puolestaan sanoo nykyään tunnustavansa 51 prosenttia maan väestöstä, ja heistä 10 prosenttia käy säännöllisesti kirkossa.

Ranskassa muslimien täyshuntua käyttää sisäministeriön mukaan noin 1900 naista, joista puolet asuu suur-Pariisin alueella, lähinnä mellakoistaan kuuluisissa ongelmalähiöissä. Neljännes heistä on käännynnäisiä ja kaksi kolmesta on Ranskan kansalaisia. Lähes kaikki burkan käyttäjät ovat alle 40-vuotiaita naisia.

Valtaosa Ranskan muslimeista näyttää siis olevan maallisia, ja islamin uskonnollisista rituaaleista laajaksi käytännöksi on vakiintunut vain paastokuukausi ramadan, jota viettää 70 prosenttia maan muslimeista. Muuten kyseessä on hajanainen jouk-

ko – onhan islaminuskokin monimuotoinen ja (risti)riitainen ilmiö.

Sosiologi **Mohamed Adraoui** on jakanut Ranskan islaminuskokiset neljään ryhmään, joista suurin on maallistuneiden ”yksityisten muslimien” joukko. Heille islam edustaa enemmän vapaavalintaista perinnettä kuin uskonnollisia juuria tai identiteetin kannalta olennaista kulttuuria. Heihin kuuluu myös ateisteja.

Toisen ryhmän muslimit pitävät kiinni uskonnostaan tärkeänä kulttuuriperintönä, ja kolmannen ryhmän jäsenille islam uskontona on tärkeä osa yhteisöllistä ja myös kansallista elämää. Uutisotsikoihin nousee lähinnä neljäs ryhmä, fanaattisten islamistien vähemmistö, joka haluaa levittää islamia myös väkivalloin.

Saudi-Arabian valtaa ajaneista wahhabisteista eronneet salafistit ovat usein nuoria herännäismiehiä. Ranskalaisia salafisteja arvioidaan olevan parikymmentätuhatta, mutta suurin osa heistä asuu moskeijoissa ulkomailla. ”Islamilaista maailmaa” tavoittelevia djihadisteja arvioidaan asuvan Ranskassa noin 200.

HUOLESTUTTAVA HILJAISUUS

Ranska tunnetaan eurooppalaisen tasavaltaisuuden ja humanismin mallimaana, mutta maalla on myös pitkät perinteet muualta tulevien ihmisten, kulttuurien ja ajatusten vastaanottajana. Ranska tunnusti vainottujen ihmisten oikeuden turvapaik-

kaan ensimmäisenä maana maailmassa, vuonna 1793.

Nyky-Ranskassa islam kuuluu sekulaarin yhteiskunnan kohtaamiin haasteisiin: kuinka turvata sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tunne kansallisella tasolla ja samalla sallia erilaisten pienyhteisöjen ominaispiirteet? Burka-kysymyksen tekee vaikeaksi kasvojen peittämiseen liittyvät ihmisarvo- ja ihmisoikeusongelmat.

Näkökulmaa on laajentanut Le Nouvel Observateur -lehden päätoimittaja Jean Daniel muistuttamalla, että islamistinen fundamentalismi ja siihen liittyvät ihmisoikeusloukkaukset ovat vakava ongelma erityisesti muslimiyhteiskunnissa. Niissä monet ihmiset kärsivät ja kuolevat uskonveljiensä fanatismin takia.

Daniel on myös ihmetellyt, miksi ranskalais-muslimien suuri sekulaari enemmistö ei ole ottanut enemmän osaa islamista käytäviin keskusteluihin. On selvää, että islamin vaikutus Euroopassa ja muualla maailmassa on kasvussa, ja ongelmien välttämiseksi erilaisia näkemyksiä olisi tarpeen kuulla.

Danielin mielestä on rohkaisevaa, että monet muslimit ja jopa osa imaameista vastustaa burkan käyttämistä ja uskontonsa nimissä tehtyjä ihmisoikeusloukkauksia – että muslimit itse tuomitsevat jyrkästi islamin fundamentalistiset suuntaukset. ”Mutta heidän pitäisi sanoa se, ja toistaa se kovaan ääneen!” ■

Epäuskon konfirmointi

Heta Saxell

Moni meistä lapsena kastetuista on aikanaan käynyt myös rippikoulun. Yläasteikäisillä on kova tarve kuulua joukkoon, ja tuo joukko omalla yläasteellani 90-luvun puolivälissä kuului kirkkoon ja siten myös suuntasi rippileirille. Varhaisuoreen ärhäkkyydellä suhtauduin itse kriittisesti uskonnontunteihin, seurakunnan aamunavauksiin ja rippileireihin, yrittäen jopa lintsata jokajouluisista ja -keväisistä koulun kirkkokäynneistä. Olin kuullut vaihtoehtoisesta Prometheus-leiristä mutta en tuntenut ketään, joka olisi käynyt tuon leirin enkä ketään, joka olisi kiinnostunut lähtemään leirille kanssani. Niinpä joukko ja mukautumisenhalu veivät mukanaan rippileirille Saimaan rantaan. Sitä tietysti edelsivät pakolliset kirkkokäynnit ja kymmenen käskyn opettelu. Lypsyaikayhteiskunnan rytmiin sidotut sunnuntai-aamun kirkkokäynnit olivat melkoisen työn ja tuskan takana aamu-uniselle ihmiselle puhumattakaan siitä, että olisin jaksanut kuunnella mitä kirkossa puhuttiin. Jos tarkoituksena oli tehdä kirkossakäyntiä nuorille tutuksi ja mukavaksi tapahtumaksi, arviisin onnistumisprosentin olleen aika alhainen...

Muuten rippikoulu kyllä pitää pintansa: suurin osa ikäluokasta käy yhä rippikoulun. Kirkko iskee sopivaan saumaan nuorten elämässä tarjoamalla kuuntelevia ja ymmärtäviä aikuisia, ikätovereiden seuraa, ryhmähengen lujittamista, hauskoja leirejä – ja tietysti siinä sivussa myös sitä kirkollista puolta. Konfirmaation merkityksestä ainoastaan kirkkohäilä houkuttelu oletettavasti puree kohderyhmään, varsinaisen naimalupahan se ei enää pelkästään ole. Yksin ehtoollisella käyminen ja seurakuntavaaleissa ehdolla olemisen mahdollisuus täysi-ikäisenä tuskin merkitsevät paljoakaan monelle nuorelle. Kummina toimiminen on myös yksi konfirmaation ulottuvuus, mutta harva varmaan ottaa kristillisen kummin tehtäviään kovin vakavasti.

Rippikoulun huimasta suosiosta huolimatta kirkko tuntuu menettävän otteensa juuri näistä nuorista, mistä kertoo kirkosta eroavien nuorten suuri määrä. Nämä nuoret eivät aikanaan mene kirkossa naimisiin eivätkä oletettavasti kasta lapsiaan. Näin

kirkko tulee menettämään tärkeitä automaattijäseniään tulevaisuudessa. Rippikoulun merkitys taitaakin monelle olla hauskanpito leirillä, juhlien järjestäminen ja lahjat.

Omista epäilyksistäni huolimatta viihdyin yllättävän hyvin rippileirillä. Viihtymisen syynä olivat kuitenkin uudet kaverit niin leiriläisten kuin isostenkin joukossa. Pappien puheista en niinkään välittänyt enkä osannut olla huolissani ”siitä toisesta paikasta”, johon erään ohjaajan mukaan joutuu, jos ei usko. Kymmenen käskyn rata rikkomuksineen, pelotteluneen ja pelastuksineen ristin juurella herätti lähinnä vaivaantuneisuutta moisia käytäntöjä kohtaan. Kielsin myös äitini välityksellä sukulaisia ostamasta rippilahjaksi ristiä, kun en sitä kuitenkaan pitäisi. Kaikki tämä pistää näin jälkempäin miettimään niin omia kuin vanhempienikin motiiveja viettää rippijuhlia.

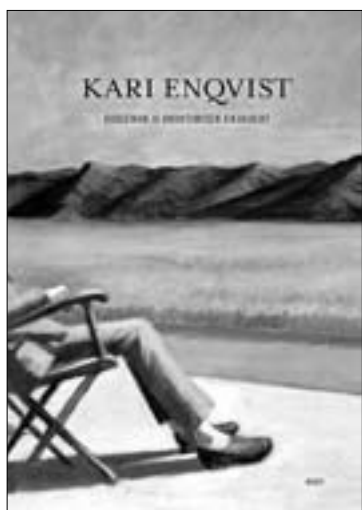
Uskonnollisiin rituaaleihin osallistuminen ilman vakaumusta ei osoita kunnioitusta osallistujan erilaisista näkemyksistä eikä uskonnollisen yhteisön näkemyksiä kohtaan. Pelkästään tavan vuoksi asioiden tekeminen ei ole kovin hyvä syy. Itse havahduin tähän pian konfirmaationi jälkeen, kun leirin yhteishengen huuma vähitellen hälveni. Fiksumpaa olisi varmasti ollut pohdiskella näitä asioita seurassa, jossa tarjolla on ”totuuden” ja ”sen toisen paikan” sijaan aitoja vaihtoehtoja ja pohdintaa ilman taustamotiiveja ja pelottelua. Konfirmaatio ei siis vahvistanut uskoani, pikemminkin se konfirmoi epäuskoni. ■

Heta Saxell on helsinkiläinen filosofian maisteri, vapaa kustannustoimittaja ja kirjoittaja.

Kuoleman ja unohtamisen aikakirjat

Heta Saxell

Kari Enqvist: *Kuoleman ja unohtamisen aikakirjat*. WSOY 2009.

Kosmologi Kari Enqvistin uutuuskirjan nimi kalskahtaa raamatulliselta: *Kuoleman ja unohtamisen aikakirjat*. Muinaisten juutalaisten sukuhistorian sijaan Enqvist kuitenkin kertoo oman lähisukunsa vaiheita ja sairauksia, pohtii unohtamista ja minän murenemistä muun muassa Alzheimerin taudin ja kuolemien kautta. Synkähköön aiheeseensa Enqvist liittää hämmäntävillä hyppäyksillä aiheita aina atomipommin historiasta molekyyli-tason fysiikkaan, kirjallisuudesta kirkkokritiikkiin.

Kirjan osat on nimetty kuvaamaan tätä moneen suuntaan laajenevaa ajatuskokoelmaa: I Jumalan teot, II Molekyyli-tehtaan varjossa, III Meemi joka tarttuu, IV Uskomuksia. Ihmisen yhteys luontoon on Enqvistin mukaan syvä, aina Auringon ytimestä molekyyli-tasolle, ihmisyyks taas puolestaan on yksi-

tyistä ja yleistä ilmetessään esimerkiksi kuolemasa ja vanhuudessa. Suurta synteesiä tästä kaikesta Enqvist ei lupaa vaan yrittää valaista omia uskomuksiaan apunaan luonnontiede. Oman asemansa Enqvist määrittelee lakonisesti: ”Olen uskonnoton.” Erilaisten katastrofien ja väkivaltaisuuksien luettelolla ja niihin ihmisten mielissä liitettyjen Jumalan tai fundamentalistien tekojen kautta Enqvist tulee hitkensiläiseen lopputulokseensa: ”Uskonto tappaa --. Uskonto on kaikki, mitä sen nimissä tehdään.” Ja vaikkei Japaniin toisen maailmansodan seurauksena pudotettuihin atomipommeihin uskonto liitykään, Enqvist kirjoittaa niistä sivukaupalla. Episodi jää laajuudessaan perustelematta, vaikka Enqvist näkee atomipommeissa ”salatun maailmankaikkeuden todellisen olemuksen” ja ”peilin, jota vasten ihmisen molekyyli-muodon voi heijastaa.”

Tämä molekyyli-muoto tulee esiin kirjan toisessa osassa, kun Enqvist hätkähdyttävällä tavalla vaihtaa kerronnan tasoja, kuten kirjoittaessaan vanhempensa sairauksista ja välähdyksittäin sukunsa vaiheista. Fyysikon kovaan luonnontieteelliseen näkemykseen yhdistyy koskettava kertomus äidin sairauden etenemisestä. Äitinsä Alzheimerin taudin kautta Enqvist pohtii minuuden ja mielen rakennetta, jatkuvuutta ja haurastumista. Mitä elämästä jää jäljelle? Uskonnottomalle Enqvistille kuolema on edessä odottava tyhjiys, joka ei häntä pelota. Oman suvun murheiden ja sairauksien muistokirjoitus, kuten Enqvist tekstiään nimittää, palvelee muistutuksena elämään elämää niin, ettei sitä tarvitse katua. Uskonnotolliset näkemykset ja selitykset Enqvist kuittaa täysin käsittämättömiksi niitä sen kummemmin pohdiskelematta.

Terävämpää pohdintaa ja kritiikkiäkin Enqvist esittää kirjan kolmannessa osassa käydessään kirkon ja laajemmin uskon kimppuun. Kirjoittaessaan ”On kummallista, että ihmiset, jotka kärkkäästi korostavat oman hengenelämänsä syvyyttä ja monimuotoisuutta ovat valmiita uskomaan, että moiset ulottuvuudet puuttuvat kokonaan uskonnottomilta” Enqvist tuo esiin oman ilmeisen kyllästymisensä ateismi- ja uskonnottomuuskeskustelun yksilmäisiin tasoihin, joita erityisesti luterilaisen kirkon piispat harrastavat. Uskontoon ilmiönä Enqvist suhtautuu uteliaasti: mitä uskovon pään sisällä liikkuu? Vastaamaan hän käy ateistisen kirjallisuuden, logiikan ja tieteen avulla: Usko ei ole yliluonnollista, se tapahtuu ihmisen aivoissa. Usko ei ole rationaalinen oppijärjestelmä, kuten Enqvist riemastukseksaan kertoo piispa Huovisen todenneen (ja samalla vie-

neen pohjan teologialta!). Uskonto on virus, meemi, joka tarttuu. Jotkut ovat kuitenkin immuuneja, uskonnottomassa ei aiheudu reaktiota. Sen sijaan ateistissa uskontomeemi Enqvistin mukaan aiheuttaa raivokkaan vastareaktion. Uskonnotollisten kokemusten rinnastaminen aivotoiminnan tasolla psykoosiin tai skitsofreniaan on mielenkiintoista pohdittavaa kuten toisaalta myös näkemys uskonnotosta ihmistä hyödyttävänä seikkana evoluution tasolla.

Lopuksi Enqvist yrittää monen mutkan kautta ottaa kantaa ja vastata ihmisiä vaivaavaan näkemykseen tai kaipuuseen ”jonkun muun” olemassaolosta. Mysteerit ja piilotetut totuudet tunnetusti kiehtovat ihmismieltä. Enqvist sen sijaan vannoo älyllisen rehellisyyden nimiin: on katsottava ”avoimin silmin sitä, mikä varmasti tai suurella todennäköisyydellä on olemassa”. J. M. Coetzeeen johdattamana Enqvist kuitenkin tulee siihen tulokseen, että ilman uskomuksia emme olisi inhimillisiä. Hän myös väittää rationaalisuuden harhan todetessaan, että tiedon lisäksi myös tunne on tärkeää. Lopulta Enqvistkin löytää elämälle merkityksen rakkaudesta.

Kari Enqvist kertoo *Kuoleman ja unohtamisen aikakirjoissa* lukijalle hyvin henkilökohtaisella tasolla omia ja sukunsa vaiheita. Selväksi käy myös Enqvistin tinkimätön tieteellisyys, uskonnottomuus ja harrastuneisuus sekä populaarikulttuurin että kirjallisuuden saralla. Kokonaisuutena kirja kuitenkin poukkoilee tasolta toiselle vaikuttaen paikoin hyvin hajanaiselta ja nopeasti kokoon kursitulta kirjoituspinnolta. Henkilökohtaisista pohdintoista löytyy heikkouksiensa ohella kuitenkin myös kirjan suola – Enqvist osaa olla paikoin hykerryttävän suorakainen ja virkistävän pisteliäs. ■

Saako pyhyyttä loukata?

livi Anna Masso

Islamin ja sananvapauden suhde on noussut taas otsikoihin. Tämän vuoden ensimmäisenä päivänä ääri-islamilainen fanaatikko yritti tappaa tanskalaisen taiteilijan Kurt Westergaardin, joka oli piirtänyt yli viisi vuotta sitten Jyllands-posteniin pommipäisen Muhammadin. Protestiksi tappoyritystä vastaan norjalaislehti Aftenposten julkaisi Muhammad-pilapiirroksiset uudelleen.

Kiista ei näy loppuvan. 14. helmikuuta Iranin ajatollah Khomenin tappokäskystä Rushdielle tulee täyteen 21 vuotta. Rushdie elää, onneksi, ja on jatkanut, uhkauksista ja turvajärjestelmistä huolimatta, kirjailijan uraa. Silti monet kysyvät tänään, uskaltaisiko kukaan enää kirjoittaa tai julkaista uusia Saatanallisia säkeitä. Random House –kustantamo vetäytyi julkaisemasta huomattavasti kesympää romaania Medinan jalokivi, vain siksi, että eräs länsimainen akateemikko epäili, että kirja saattaisi suututtaa muslimeita ja provosoida väkivaltaisia reaktioita.

Arvovaltaisen yhdysvaltalaisen Yalen yliopiston kustantamo ei suostunut viime vuonna julkaisemaan Muhammad-kuvia tutkija Jytte Klausenin pilakuvakiistaa käsittelevässä kirjassa, vaikka niiden tarkoitus oli näyttää lukijalle, mistä koko kiistaa käytiin. New Yorkin myöskin arvovaltainen taide-museo Metropolitan Art Museum päätti äsken poistaa Muhammadia kuvaavat teokset islamilaisen taiteen kokoelmistaan – mukaan lukien antiikkikuvat, jotka on tehty jo ennen kuin uskonnollinen, muslimille suunnattu Muhammadin kuvaamisen kielto astui voimaan. Kiellon tarkoitus oli alun perin estää henkilöpalvonnan syntyminen.

Kiista on menossa absurdiin suuntaan – muslimien puolesta suuttumista harrastavat nyt länsimaiset neuvonantajat ja asiantuntijat, jotka toiminnallaan itse asiassa ylläpitävät kuvaa muslimista herkästi suuttuvina ja väkivaltaisina. Suomessakin sananvapautta puolustetaan usein varauksella. Monet ovat sitä mieltä, ettei sananvapaus anna meille oikeutta loukata sitä, mikä on toisille pyhää.

Tämä kuulostaa hienovaraiselta ja kunnioittavalta, ja kuitenkin, jos näin ajatellaan, sananvapautemme on hyvin vakavasti uhattuna. Ayaan Hirsi Ali korosti puheessaan Berliinissä vuonna 2006, että sananvapauden nimenomaan pitää suojata oikeutta loukata, ollakseen mielekäs poliittinen oikeus. Pyhyiden käsitettä käytetään hyväksi poliittisin tarkoituksin. Kuka saa julistaa oppinsa, ja oppi-isänsä, niin pyhäksi, ettei niitä saa kukaan, pilkata tai arvostella?

Loukkaantuminen on subjektiivinen tunne. Jos sanomme, ettei loukata saa, annamme vallan heille, jotka julistautuvat loukatuiksi. Jos Lenin-setä on jollekin pyhä, tarkoittaako se, ettei Leninistä saa piirtää pilapiirrosta?

Pyhyiden ja loukkaantumisen retoriikka ei ole varattu vain uskontojen käyttöön. Neuvostoliiton johtajat pyrkivät aikoinaan estämään imperiuminsa kritiikkiä väittäen sosialismin arvostelua loukkaavaksi. Nyt muslimit käyttävät samaa kieltä, mutta kun vedotaan uskontoon, argumentti löytää enemmän kuulijoita. Kysymys on tässäkin tapauksessa vallankäytöstä loukkaantumisen varjossa.

Monet vetävät hyväksyttävän arvostelun rajan johonkin Rushdien ja Muhammad-piirrosten väliin.

Pilapiirroksia pidetään liian loukkaavina, profeetan kuvaamisen kiellon takia ja myös siksi, että tanskalaispiirroksista pari viittasi islamin ja terrorismin väliseen yhteyteen. Samat ihmiset ovat varovaisempia Rushdien tuomitsemisessa, koska kysymyksessä on kuitenkin romaanikirjailija. Siksi tärkeintä tässä keskustelussa on muistaa, että mullahit ja ajatollahit julistivat myös Rushdien teoksen nimenomaan ”loukkaavaksi” – riittävän loukkaavaksi, jotta sen nimissä tulisi ryöstää kirjailijalta pyhin, hänen elämänsä!

Saatanalliset säkeet on romaani, jota ainakin ei-uskovaisten on hyvin vaikea väittää loukkaamistarkoituksessa kirjoitetuksi. Kirjassa arvostellaan leikkimielisesti monia asioita, muun muassa Margaret Thatcheria ja brittiläistä rasismia. Koraania ja muslimien profeettaa kuvaavat kohdat on esitetty fiktiivisen hahmon unissa tai psykoosissa nähtyinä harhakuvina. Kysymyksessä on puhtaasti kaunokirjallinen leikki, joka hakee inspiraatiota kirjailijan ympäristöstä ja kulttuuritaustasta. Jos asetutaan Rushdien tapauksessa murhaajapappien puolelle, ollaan selkeästi valmiita luopumaan sananvapaudesta.

Mihin vedetään raja, jos hyväksymme Rushdien oikeuden kuvailla omaa taustakulttuuriaan kaunokirjallisuuden keinoin leikkimielisen kriittisesti, mutta tuomitsemme pilapiirroksia sittenkin ”liian loukkaavina”? Jos ajatollahien rajanveto meille ei kelpaa, kuka määrittelee ”sopivan” loukkaavuuden rajat?

Sananvapaus ei ole missään täysin absoluuttinen. Kiihotus väkivaltaan ja herjaus on vapaissa maissa kielletty. Mutta jos sananvapauden rajoittamisen kriteeriksi hyväksytään pyhiin arvojen loukkaa-

minen, sitten valta määrittää sananvapauden rajat annetaan mielivaltaisesti ammattiloukkaantujille ja heidän itsejulistautuneille puolestapuhujilleen. Tätäkö pyhyiden puolustajat haluavat? ■

Norjasti

Muistan mielenkiintoiset keskustelut Lévi Fragellin kanssa. Hänet aina tapasi eri humanistikonferensseissa Euroopassa. Intian matkalla ja muulloinkin Sirénin Lassen kanssa ihmettelimme, kuinka entinen helluntailaisaarnaaja ja liikemies tuli tykö kaikkien erimaalaisten sekulaarien kanssa. Nyt mies on seitsenkymppinen ”humanisti-aktiivi” ja tunnettu ateistina ja sekulaarina humanistina kaikissa maapallon maanosissa. Intiassa hän kehuu käyneensä 18 kertaa.

Tuntematon suuruus Matt Cherry haastatteli Lévin viime vuoden toukokuun International Humanist Newsissä. Fragell kertoo siinä vierailustaan Ugandaan. Lévi tapasi Kampalassa nuoren miehen, joka oli lukenut oppikirjasta humanismista. Mies oli ottanut yhteyttä BHA:n Mattiin ja perustanut Kampalaan humanistiyhdistyksen. BHA:n eli brittien humanistiyhdistyksen yksi perustajajäsenistä Harold John Blackham muuten kuoli vastikään 105-vuotiaana. Tässä siis kaksi merkittävää uutista: humanisti voi elää pitkään ja kansainvälisellä yhteistyöllä voidaan saada humanismia leviämään, jos verkostot ja oppikirjat ovat ajan tasalla.

No mitäpä tuossa kehuskelemaan, että tuli tutuksi eri merkittävien humanistien kanssa maailmaa kiertäessään. Norjasta muuten otimme opiksi tuolloin borgerlig konfirmasjonin, jonka norjaa osaamattomana jopa saatoimme kääntää virheellisesti ”porvarilliseksi konfirmaatioksi”. Oikea sana kuitenkin löytyi ”kansalaiskonfirmaatiolle” ja sille Forssassa jo 1984 pidetylle kurssille: varjorippikoulu. Prometheus-leirit sitten tulivat ainakin viisi vuotta jälkijunassa ja jäivät henkiin menestyväksi perinteeksi. Norjassa nykyperinnettä kutsutaan vapaasti käännettynä humanistiseksi aikuistumisleiriksi.

Lévi Fragell korostaa ihmiselämän siirtymisriittien merkitystä. Humanisteilla tulee olla vastineensa ja selityksensä nimenannolle, aikuiseksitulolle, häille ja hautajaisille. Sekä joululle että muille juhlapyhille maalliset selitykset löytyvät nettisivuiltakin (www.human.no), koska juhlia pitää juhlia uskonnottomasti. Arki muutenkin tarvitsee juhlia, vaikkei arjesta yhtä juhlaa saakaan - olisiko tavoiteltavaa pienillä kekseliäillä junailuilla?

Fragell nousi IHEU:n johtoon eli kansainvälisen humanistis-eettisen liiton johtoon. Liittomme on siinä jäsen, muttei hyödynnä sitä enää mitenkään. Lehdessä ei näy enää pitkiä kongressi- ja matkakuvauskuksia. Ehkä olemme taas vetäytyneet suomalaisuuden kuoreen. Pitkiä matkakertomuksia kirjoittelinkin aikanaan lehdissä, ikäänkuin vastineeksi niille vähille rahoille, joita lehden teon matkakorvauksista säästin ulkomaan matkailuun. Mutta ajat ovat toiset. Nyt voi tehdä virtuaalimatkoja meileillä, mutta jotain silloin jää pois. Ihmisten väliset suhteet: elämän hankkiminen.

En vaivautuisi kirjoittamaan Suomen kokoisesta maasta Norjasta, jos siellä ei olisi jotain kummallista. Siellä nimittäin on valtiokirkossa samanverran jäseniä eli n. 80 prosenttia. Siellä käydään humanistiliitossa, HEF:ssä, tiukkaa keskustelua liiton nimestä. Lehden nimi on jo *Fri Tanke* (Vapaita Ajatuksia) ja osa haluaisi koko liiton nimeksikin Vapaa-ajattelijain liiton. No mehän voisimme pohjoismaisen yhteistyön nimissä kertoa, että se kyllä toimii. Mutta uskallammeko Suomesta käsin neuvoa mitenkään norjalaisia?

Norjassa asiat ovat hiukan toisin. Siellä 48-sivuisen tabloid-kokoisen Vapaa Ajattelijan painos on n. 60 000 siis kuusikymmentä tuhatta, koska kaikki eivät halua lehteä ja perhe-jäsenyys on edelleen

voimassa. Itse jäseniä on n. 76 000. Siis seitsemän kymmentä kuusi tuhatta ja jäsenmäärä on kasvussa.

Norjan systeemi on selkeä. Kun liitto saa maksavan jäsenen (350 tai 50 NOK), niin valtion kasasta tulee puhdasta rahaa (950 NOK). Jäsenen yhdistyksiä on n. 140 eri puolella Norjaa. On oma kustannusyhtiö joka suoltaa kirjoja. On useita palkattuja työntekijöitä ja oma Humanistitalo keskeillä Osloa. Nuorilla humanisteilla (15-26 v) on oma järjestönsä, joka järjestää omat yhteisviettönsä onnistuneesti vuosittain. Koko liitolla on oma viisivuotissuunnitelma 2009-2014, jota noudatetaan. Kansainvälistä avustustoimintaa harjoitetaan Intiaan (vuodesta 1993), Nepaliin ja Ugandaan (2004) sekä Brasiliaan (2007) ja näille tietysti on omat rahoitussensa ja asiantuntijansa palkattuna. Jäsenmaksu on suhteellisen korkea, mutta hyvästä maksetaan mieluummin ja palveluissa liitolta löytyy.

Jotensakin kateeksi käy. Ehkäpä Suomessa painotukset vapaa-ajattelijain työssä ovat enemmän filosofisia ja enemmän henkilöihin kohdistuvia kuin

sisarmaassa Norjassa. Jotain peruserilaista täytyy olla, koska Norja ja Suomi ovat kovasti samanlaisia ns. pohjoismaisia hyvinvointiyhteiskuntia. Jotain peruserilaista täytyy olla. Mitä tämä erilaisuus on, en uskalla kolumnistipaikkaani menettämättä siitä ruveta edes spekuloidaan. No vitsi-vitsi-vitsi. Kysehän on yksinkertaisesti vain siitä, etten todellakaan osaa neuvoa, kerrankin näin, kun yleensä aina tiedän kaikista kaiken ja olen kyllä aika ylivertainen neuvoja. Ainakin omasta mielestäni. Silti ihmettelen nöyrän norjasti, miten Norjassa onnistuttiin ja me Suomessa emme. No teuvonneuvo olkoot tällä kertaa pitkä vaikeneminen norjasti. Pelkkä ihmettely minulle jäi - mitä me teimme väärin 1970-luvulta alkaen? Halusimmeko koskaan edes sadantuhannen jäsenen liittoa vai vainko jotain muuta - ehkäpä vapaita oikeassa oljoiden liittoa. Näin itsekriittinen uskallan olla, en enempää itseäni ja sukupolveani hauku, haukkukoot nuoremmat. ■

teutori

Vapaa-ajattelun kasvot lähikuvassa

Jussi K. Niemelä

Vapaa-ajattelijain liiton jäsenyhdistysten tapaamisissa olemme viime syksynä, talvena sekä kuluvana vuonna keskustelleet jäsenten kanssa vapaa-ajattelun ja liiton tavoitteiden edistämisestä. Sarjan neljännessä osassa tapaamme Satakunnan yhdistyksen aktiiveja.

KUVAT: JUSSI K. NIEMELÄ.

Vierailin Satakunnan aktiiveja tapaamassa kaksi kertaa vuoden sisällä. Jälkimmäinen tapaaminen oli viime joulukuun puolivälin tietämillä. Ensimmäisessä keskustelussa esiin nousi tuttuja teemoja, toisessa käsiteltiin yksityiskohtaisempia tapauksia.

Yhdistyksessä on noin 40 jäsentä. 12.12.2008 tapaamisessa puheenjohtaja Irene Saarinen kertoi, että yhdistys perustettiin Porissa tammikuussa 2003. Saarinen itse liittyi yhdistykseen saman vuoden loppupuolella.

RIIPPIKOULUSSA ATEISTIKSI

Hallituksen jäsen Anna Tuli kertoi vapaa-ajattelunsa juontuvan jo rippikouluajoilta.

-Silloin aloin miettiä, onko uskonnossa oikeasti

jotain järkeä. Vähän vanhempana katsoin internetistä ja huomasin, että muitakin samalla tavalla ajattelevia löytyy.

Tuli lisäsi toivoneensa paikallista toimintaa jo pitkään, kunnes sitä viimein saatiin yhdistyksen perustamisen tultua ajankohtaiseksi. Hän näki yhdistyksen ensimmäisen lehti-ilmoituksen kirkollisveron maksamisen järjestyksestä ja liittyi jäseneksi.

-Halusin nimenomaan lähteä mukaan toimimaan, en vain maksamaan jäsenmaksua.

Satakunnan yhdistyksellä on oma lehti Vapaa Mielinen, jonka työmyyränä on ollut Erja Sallinen. Lehteen otettiin mallia Tampereen Vapaa-ajattelijain Pakanasanomista. Kirjoittajia riittää, sekä hallituksen jäseniä että rivijäseniä. Lehti ilmestyy kaksi kertaa vuodessa.

IRENE SAARINEN

JUKKA KIM

VAPAA-AJATTELUN OLEMUS

Jukka Kim kertoi liittyneensä jäseneksi vuosi-
en 2005-2006 vaihteessa. Hänellä on monikult-
tuurinen perhe ja vapaa-ajattelu on osa hänen
elämäntapomustaan.

-Vapaa-ajattelu kuuluu elämään olennaisena osa-
na, koska kukaan ei ole toista parempi. Mielestäni
vapaa-ajattelun tulee olla kaikille kuuluvaa rauhan,
ystävyyden ja tasapuolisuuden aate. Vapaa-ajattelu
ei sorra eikä väheksy ketään vaan arvostaa kaikkia.

Kari Luomela oli haastatteluhetkellä varsin tuore
jäsen. Hän yhtyi Jukka Kimin näkemykseen ja ker-
toi liittyneensä yhdistykseen juuri mainittujen syi-
den takia.

Anna Tuli näki ensimmäisen kerran vapaa-ajat-
telijain ilmoituksia asuessaan Jyväskylässä, mut-
ta ei vielä silloin liittynyt mukaan. Vasta muutet-
tuaan takaisin kotikaupunkiinsa Poriin hän liittyi
vapaa-ajattelijoihin.

-Yhdistyksen perustamisesta asti olen ollut muka-
na, joko hallituksen jäsenenä tai varajäsenenä.

Tauno Perkiö kertoi kuuluneensa vapaa-ajatteli-
joihin kauan, mutta aktiivina hän ei itseään pidä.
Ennen Satakuntaa hän oli Turun yhdistyksen jäsen,
omien sanojensa mukaan hiljainen jäsenmaksun
maksaja.

ANNA TULI

Viidettä kauttaan tällä hetkellä puheenjohtajana toimiva Irene Saarinen liittyi vuonna 2002 Tampereen Vapaa-ajattelijoihin, mutta siirtyi heti Satakuntaan kun yhdistys perustettiin. Myös hän sai rippikoulussa ateistisen herätyksen, vaikka suoriutui parhain paperein vanhoillisen papin opetuksesta. Ilmeisesti pappi piti Saarisen esittämistä kärkevistä kysymyksistä.

Mervi Viinamäki oli haastatteluhetkellä ollut jäsen pari vuotta. Ateistinen ajatusmaailma on hänelle tullut verenperintönä.

-Kirkkoon olen kai kuulunut kaksi kuukautta. Koko perheeni erotettiin kun yksi erosi, haastateltava naureskeli.

Yhdistyksen hän kertoi löytäneensä etsiessään internetistä pojalleen rippileirin vaihtoehtoa ja liittyneensä heti törmättyään yhdistyksen nettisivuihin.

TOIMINNASTA JA SEN KEHITTÄMISESTÄ

Joulukuun 13. viime vuonna tapasin kaksi yhdistyksen aktiivia Porissa. Arvid Saarinen on porilaisille tuttu mies lehdistä ja musiikkimaailmasta. Lisäksi hän tekee kivistä taidetta ja on sitäkin kautta tunnettu. Erityisen näkyvää on miehen kirjoittelu paikallislehtiin. Aiheena on lähes aina ateismi ja kirkon kritisoiminen. Saarinen on harjoittanut myös kirkosta erottamiskampanjaa Facebookissa, mikä on poikinut jopa uhkauksia. Kaikki eivät suvaitse ateistiaktivismia.

KARI LUOMELA

TAUNO PERKIÖ

Aktiivista toimintaa harjoittaa myös Pasi Hiltunen, joka oli mukana haastattelussa. Myös hän väittelee pappien ja kirkkoherrojen kanssa säännöllisesti lehtien palstoilla. Lisäksi hänellä on menossa projekti, jossa hän perää oikeuksiaan henkilötietosuojasiassa.

-Olen yrittänyt kysellä seurakunnalta, millä perusteella he säilyttävät henkilötietojani, vaikken enää vuosiin ole kuulunut kirkkoon. Vastauksia en ole saanut, joten täytynee ottaa viranomaisiin yhteyttä.

Juuri hallitukseen valittu Arvid Saarinen kertoi, että yhdistyksen tulisi lisätä jäsenhankintaa ja kehittää toimintaa.

-Viime aikoina olemme saaneet uusia voimia. Lasken myös itseni siihen joukkoon. Järjestimme kesätapahtuman, jossa soitettiin klassista ja rokkia sähköyhtiön tiloissa Kankaanpäässä.

Saarinen mainitsi käyneensä pari kertaa Siikaisissa sijaitsevilla uskonnotomien hautausmaalla. Kun hautausmaa aikanaan siirtyy Satakunnan yhdistykselle, hän aikoo kunnostaa alueen.

-Hautausmaalla on kivialue, joka sopisi hyvin uskonnotomien uurnalehdoksi. Hautausmaa tulee tietenkin aiheuttamaan paljon erilaista hommaa ja sen hoito kannattaisi ehkä ulkoistaa, Saarinen pohdiskeli.

Myös Pasi Hiltunen tuli valituksi uuteen hallitukseen. Hallituksessa on kuusi jäsentä ja kaksi varajä-

MERVI VIINAMÄKI

ARVID SAARINEN

sentä. Saarisen mukaan Satakunnassa aktiivit pääsevät tällä hetkellä helposti mukaan ja käytännössä suoraan hallitukseen, mutta tulevaisuudessa, kun jäseniä ja aktiiveja on enemmän, tilanne toivon mukaan muuttuu.

Saarinen ideoi, että yhdistysten kannattaisi värvätä jäseniä vuoden lopun kirkosta eroamispiikin yhteydessä.

-Jos mainostaisi sitä siten, että maksamalla jäsenmaksun vuoden lopussa se olisikin seuraavan vuoden jäsenmaksu, juuri eronneita voisi saada helpommin värvättyä. Jos vasta ensi vuonna aletaan kysellä jäseneksi, motivaatio saattaa olla nollassa tai lähellä sitä.

Paikkakunnan ykköslehti Satakunnan Kansa ei Saarisen mukaan helposti julkaise hänen uskontokriittisiä kirjoituksiaan. Hän oli juuri joulun alla tehnyt testin lähettämällä typerän tekstiviestin lehteen.

-Kokeilin, kuinka typerän jutun ne julkaisevat, ja lähetin tekstiviestin, jossa ehdotin lappuliisoille pipoja. Se meni heti läpi, haastateltava vitsaili. Sen sijaan kriittiset kirjoitukset muslimeista tai kristityistä eivät lehteen kovin helpolla päädy.

Yhdistyksen hallitus valitsi järjestäytymiskokouksessaan varapuheenjohtajaksi Pasi Hiltusen ja sihteeriksi Jukka Kimin. Yhdistyksessä on tällä hetkellä 51 jäsentä. ■

PASI HILTUNEN

Ilman jumaliakin voi olla itseisarvoja

Kalle Mikkola, Espoo

Länsimaisten tutkimusten mukaan ateistit ovat hie-
man empaattisempia, avuliaampia, suvaitsevampia
ja vähemmän rikoksia tekeviä kuin kristityt – keski-
määrin (Cambridge Companion to Atheism). Näin
käytännössä, entä teoriassa?

Tieteellisessä lähestymistavassa oikean etiikan sel-
vittämiseksi tehdään minimaalinen määrä mahdol-
lisimman uskottavia oletuksia, mm. välttämättömät
oletukset ”Jollain on jotain väliä” ja ”Voin saada sii-
tä jotain vihiä”, muttei tarpeettomia, esim. ”tahdon-
vapaus” tai ”Zeus, Jahve, Vishnu, Espoo ja yksisarvi-
set ovat olemassa”. Sitä paitsi Jahvesta ei edes seurai-
si perimmäisen hyvän olemassaolo ilman huomatta-
via lisäoletuksia.

Miten ylipäänsä millään voisi olla mitään väliä?
Sitä ei tarvitse tietää, voi silti pohtia, millä luulta-
vimmin on, jos jollakin on.

Psykologisista syistä monen voi silti olla hyvä us-
koa joihinkin jumaliin. Alkuperäinen kristinusko
oli kuitenkin aivan liian julma, esim. Paavali uhkaili
homoja ja Jeesus mm. hyvinsyöneitä ikuisella helve-
tillisellä kidutuksella (1. Kor. 6, Luuk. 6); Jumala on
määrännyt mm. homoille jo täällä kivityskuoleman-

tuomion (3. Moos. 20); vrt. sharia.

Valistusajan tuloksena kristinuskoa muutettiin
humaanimmaksi ja muutetaan yhä. Lisäksi 72 %
suomalaisista ei ole edes kristittyjä: puolella on vää-
räoppinen tai puuttuva kanta uskonkysymyksiin,
10 % on ateisteja, 10 % agnostikkoja; vain 28 % sa-
noo: ”uskon kuten kirkko opettaa” (Taloustutkimus
6/2009). Ja uskooko edes 28 % konkreettisiin de-
moneihin, niiden manaamiseen ihmisistä sekä eh-
toollisen fyysiseen (esim. jehovat vain symboliseen!)
verenjuontiin? Nämä ovat yhä virallista ev.-lut.
oppiamme.

Lakeja ei saa perustella uskonnolla. Vaikka sanan-
vapaus sallii tämän, ihmisten tulee moraalisesti pa-
heksua sitä.

Yksityiset elämänvalintansa saa perustella millä
haluaa, vaikka olla päästämättä homoja, naispappeja
ja hinduja kotiinsa, mutta valtion pakkovalta (saati
muu väkivalta) on oikeutettua ainoastaan siltä osin
kuin se suojelee ja tukee ihmisiä neutraalisti asetta-
matta joitain uskontoja tai elämänvalintoja toisten
edelle, sortamatta ketään. Jokainen eläköön taval-
laan, kunhan ei pakota muita. ■

Käräjäoikeuden jumalanpalvelus ja uskontunnustus

Teuvo Kantola, Tampere

Tampereen käräjäoikeuden lautamiehet saavat aina
vuoden lopussa laamannilta joulutervehdyksen ja
onnellisen uudenvuoden toivotuksen ja samalla kut-
sun jumalanpalvelukseen Tuomiokirkkoon loppiai-
sen jälkeisenä ensimmäisenä maanantaina klo 10.

Uskonottomana lautamiehenä en ole koskaan
siellä ollut. Kuitenkin 8.1.2007 sinne menin, kun
sain laamannilta 12.12.2006 14 muun lautamie-
hen tavoin henkilökohtaisen kutsun. Syynä oli se,
että kirkonmenojen jälkeen pidettävässä kahvitilai-
suudessa laamanni myöntäisi meille 15 lautamie-
helle herastuomarin arvonimen ja jakaisi samalla
kunniakirjat.

Käräjäoikeuksien tuomarien jumalanpalveluk-
siin meno aina vuoden alussa on vanha tapa, josta
mielestäni nykyaikana pitää luopua. Samalla pitäisi
lopettaa myös eduskunnalle istuntokausien alussa
järjestettävät jumalanpalvelukset. Eri oikeuslaitosten
henkilöiden sekä kansanedustajien pitää työssään
olla puolueettomia ja sitoutumattomia mihinkään
uskontoon. Yksityisinä henkilöinä he saavat palvoa
minkälaista jumalaa haluavat. Oikeudessa kuitenkin
ainoa tärkeä kirja on Suomen Laki eikä kristittyjen
Raamattu.

Seurakunnan pastorin puheen jaksoin ärsyynty-
mättä kuunnella, mutta veisattujen virsien tekstit
kiasivat, kun syvennyin niiden sisältöön, Jumalan
ylistykseen ja armon pyytämiseen. Oikeuden anta-

mista tuomioista voi pyytää armoa, mutta kuole-
man jälkeisen armon rukoulu on turhaa, koska jo-
kaisen ihmisen elämä loppuu kuolemaan.

Kaikista kiusallisinta oli kuunnella yhteisesti lau-
suttua uskontunnustusta. Siinä tunnustettiin uskot-
tavan sellaisiin asioihin, joista yhteenkään kohtaan
minä en usko. Minä en usko mihinkään kaikkival-
tiaaseen Jumalaan enkä siihen, että tämä on luonut
taivaan ja maan. Mikä se taivas on ja missä? Millä
miljardeista galakseista, joita on miljardien valo-
vuosien päässä aurinkokunnastamme? Enkä usko
mihinkään Jeesukseen Kristukseen muka Jumalan
ainoan poikaan, jonka uskonto väittää sikisseen
Pyhästä Hengestä ja syntyneen neitsyt Mariasta.

On myös mahdollinen väite, että ristiinnaulittu ja
kuollut ja haudattu Jeesus olisi noussut kuolleista ja
astunut ylös taivaisiin. Minne ja miten? Aivan järje-
tön väite. Samoin kuin se, että tämä Jeesus on sitten
tuleva tuomitsemaan eläviä ja kuolleita.

Yhtä typerä on uskontunnustuksen viimeinen
kappale, jossa väitetään tapahtuvan ihmisen ruu-
miin ylösnouseminen ja samalla iänkaikkinen
elämä.

Toivon, että ainakin ns. tapakristityt lukisivat va-
kavasti kristinuskon uskontunnustuksen ja että he
miettivätkin, mitä he siihen uskoessaan lupaavat us-
koa. Luulen, että rehellinen suhtautuminen lupauk-
siin johtaa parhaiten uskonnosta luopumiseen. ■

Eroakirkosta.fi

Heikki Orsila

Vuodesta 2009 tuli kaikkien aikojen toiseksi paras eroamisvuosi. Toisaalta vuoden 2008 ennätyksestä jäätin kauas. Talouskriisin uhka 2008 nosti erolukuja jyrkästi, viime vuonna nousu oli vain tavanomaista loppuvuoden tasoa. Poikkeus oli joulukuu, jolloin yli 9000 eroajaa tuotti uuden kuukausiennätyksen.

Kirkon "ennakkotiedon" mukaan eroajia oli yli 41 tuhatta. Ennakkotieto on aiemmin ollut paljon todellista lukua pienempi, ja nytkin lopullinen luku tulee olemaan noin 44 tuhatta. Eroakirkosta.fi -palvelua käytti heistä yli 39000.

Ennakkotiedon mukaan liittyneitä puolestaan oli noin 12500. Tässä ennakkotieto on aiemmin ollut liian suuri, ja näin lienee nytkin. Silti kirkkoon liittyneiden määrä kasvoi yli tuhannella. Kirkkoon kuuluu nyt alle 80 prosenttia kansasta. Koko kirkon jäsenmäärän lasku 90 prosentista 80 prosenttiin kesti melkein kolmekymmentä vuotta. Tällä vauhdilla lasku 70 prosenttiin voi kestää noin 10 vuotta.

Kirkosta eroaminen on kenties saavuttamassa uutta vakaata tasoa. Lainmuutokset 1960 ja 1969 vaikuttivat eroamistasoon pysyvästi. 2000-luvun taitteessa eroajia oli varsin vakaasti 15 tuhatta vuodessa, liittyjiä 10 tuhatta. Jos uusi vakaa taso on saavutettu, se on noin 45 tuhatta eroajaa ja 12 tuhatta liittyjää. Eroamisenemmyys on siis yli kuusinkertainen aiempaan nähden.

Vähälle huomiolle on jäänyt kastettujen osuuden väheneminen. Pudotus viime vuonna oli peräti 2,5 %-yksikköä, kun kirkkoon kuuluvien osuus las-ki alle yhden %-yksikön. Osuudet ovat nyt lähes samat ja tämän vuoden aikana kastettujen osuus pu- toaa alle kirkkoon kuuluvien osuuden.

Absoluuttisin luvuin 2,5 %-yksikköä tekee tuhat vauvaa. Määrä ei ole suuri, mutta kertoo kehityksen suunnan. Maallistuneiden sukupolvea seuraa nyt eroavien polvi, ja kastamattomien polvi on tulossa.

Tätä kehitystä voidaan vauhdittaa tarjoamalla nimiäisiä kasteiden sijaan. Onhan monen kasteen taustalla edelleen uskon sijasta kuviteltu sosiaalinen normi. Pro-Seremonioiden työ on laadukasta ja ke- huttua, mutta ei vielä riittävän tunnettua.

Evangelis-luterilainen kirkko valitsee uuden ark- kipiispan helmikuussa. Lähetimme jokaiselle eh- dokkaalle pyynnön tehdä kirjoitus otsikolla "Miksi kuulua kirkkoon". Julkaisemme tekstiä ja valinnan jälkeen poistamme muut paitsi valitun arkkipiispan tekstin. Viisi ehdokasta on jo vastannut. Nämä vas- taukset ovat näkyvissä sivustolla.

On valitettu että tarjoamme yksipuolista tietoa. Avoin haasteemme ehkä vähentää tätä valitusta. Jos joku arkkipiispan tekstin luettuaan jättää eroamatta, käyköön niin. Jos eroaa silti, ei kirkolla liene paljon- kaan hyviä syitä jäsenyydelle, ellei edes arkkipiispa niitä osaa kertoa. ■

Kirjoittaja on Eroakirkosta.fi:n tiedottaja.

TAPAHTUMAT

HELSINGIN VAPAA-AJATTELIJAT RY JÄRJESTÄÄ:

Nyt keskustellaan

KOULUN KATSOMUSAINEIDEN TULEVAISUUDESTA

Helsingissä Tieteiden talolla 6.3.2010 klo 12 alkaen.

- Tarvitaanko koulussa pakollista "oman uskonnon" opetusta?
- Tarvitaanko rinnakkaista erilaisten "omien uskontojen" opetusta?
- Tarvitaanko koulussa elämäntutkimus- tiedon opetusta?
- Miksi elämäntutkimustieto on ollut va- jaakäytössä monilla alueilla Suomessa?
- Voisiko ja pitäisikö elämäntutkimustieto tulla kaikille vapaasti valittavaksi?
- Voisiko lukiossa ja ammatillisissa oppi- laitoksissa olla kaikille yhteinen etiikka ja filosofia?

Asiaa pohtii parhaillaan Opetushallituksen työ- ryhmä, joka antaa oman ehdotuksensa tämän kevään aikana.

Paneelikeskusteluun osallistuvat mm. tutkija Sylvia Akar, islamin opettaja Isra Lehtinen, tutkija Tuukka Tomperi, filosofian opettaja Arno Kotro, kasvatustieteen tohtori, teologian maisteri Teemu Laajasalo sekä Helsingin Vapaa- ajattelijat ry:n hallituksen jäsen Esa Ylikoski. Puhetta johtaa Helsingin Vapaa-ajattelijat ry:n puheenjohtaja Jussi K. Niemelä.

Tilaisuus on maksuton ja kestää n. neljä tuntia. Välissä pidetään tauko, jonka aikana on mahdol- lisuus nauttia ilmaisia virvokkeita aulassa.

Yleisö saa esittää kommentteja ja kysymyksiä paneelin jälkeen.

HELSINGIN YLIOPISTON VAPAA- AJATTELIJAYHDISTYS PROMETHEUS RY KOKOONTUU KAMPISSA

Maanantaisin 15.2., 15.3., 19.4., 17.5.,

Lisätietoja: prometheus@vapaa-ajattelijat.fi

VAIKKA ONKIN KYLMÄ, USKOMATON T-PAITA LÄMMITTÄÄ, JOTEN TILAA HELSINGIN VAPAA-AJATTELIJAT RY:N KOMEA GOTT IST TOT T-PAITA!

Paidan voi tilata sähköpostitse osoitteesta helsinki@vapaa-ajattelijat.fi tai puhelimitse numerosta 041-528 6713. Paidan voi myös ostaa liiton toimistolta käte- isellä. Toimiston osoite on Neljäs linja 1, avoinna klo 11–15 arkin.

Postitilaukset tehdään niin, että soitto tai sähkö- posti ja sen jälkeen tulee varmistus, että paitaa on saatavilla. Tämän jälkeen maksu etukäteen tilille ja paita postitetaan kun maksu näkyy tilitapahtumissa.

Paidan hinta on 15 € + 2 € postituskuluja. Saatavilla olevat koot (musta tai valkoinen): XXL (vain valkoise- na), XL, L, M, S, Ladyfit M, Ladyfit S.

www.the-brights.net

EFFI: SANANVAPAUDEN MERKITYS HUKASSA RASISMIRIKOSTYÖRYHMÄLLÄ

Electronic Frontier Finland ry (Effi) ihmettelee oikeusministeriön Rasistiset rikokset -työryhmän mietintöä ja toteaa sen ehdotusten toteutuessaan johtavan sananvapauden rajojen kaventumiseen ja lainsäädännön tulkinnanvaraisuuden, "harmaan alueen" lisääntymiseen entisestään.

Työryhmä esittää, että rasistisen materiaalin "yleisön saataville asettaminen" tulisi laittomaksi. Julkisuudessa esillä olleen linkittämisen lisäksi tämä selvästi koskisi myös esimerkiksi kirjakauppoja ja kirjastoja. Myös laittoman materiaalin määrittämää ollaan laajentamassa, kuvat mainitaan erikseen -- pila-piirtäjät varokaa! -- ja tieteelle, taiteelle ja journalistille halutaan tiukkoja mutta epämääräisiä, vaikeasti ennakoitavia rajoja.

"Ajatus 'rikollisesta tiedosta' on hämmästyttävä", toteaa Effin puheenjohtaja Tapani Tarvainen. "Tieteellisen tutkimuksen julkaisun laillisuus voisi riippua siitä, onko se tehty tavalla jota pidetään oikeana tapana tehdä tiedettä ja onko sen 'lopputulos hyväksyttävä' -- todenmukaisuudesta ei puhuta mitään! Lähteekö poliisi kohta takavarikoimaan Tatu Vanhasen tutkimuksia yliopistojen kirjastoista?"

Rasistista motiivia koventamisperusteena halutaan myös laajentaa: edellytys ei enää olisi uhrin valikoituminen, vaan pelkästään rikoksen tekijän tarkoitus, motiivi, rikoksesta riippumatta. Tässä ollaan jo pelottavan lähellä rasististen ajatusten ajattelunkin kriminalisoimista. "Esimerkkinä mainitaan, että uhri voisi olla myös 'rasismin vastustaja' -- lienevätkö mie-

tinnän laatijat ajatelleet itseään ja suunnitelleet kunnianloukkaussyytteitä arvostelijoitaan vastaan", ihmettelee Effin hallituksen jäsen Mika Kivilompolo.

Internet-palveluntarjoajille halutaan velvollisuus poistaa "ilmeisesti lainvastainen" materiaali omaloitteisesti, ilman tuomioistuimen määräystä. "Kun rajanveto tässä on tuomioistuimillekin vaikeaa eikä mitään sanktioita lailliseksi lopulta osoittautuvan materiaalin poistamisesta ole, tarkoitus on ilmeisesti saada palveluntarjoajat harjoittamaan itsensensuuria ja varmuuden vuoksi poistamaan kaikki vähänkin epäilyttävä aineisto", arvioi Effin varapuheenjohtaja Mikko Rauhala.

Hämentävää on myös laajuus, jolla oikeushenkilöiden rangaistusvastuuta ollaan laajentamassa, ja kuin ohimennen "järjestäytyneen rikollisryhmän" määritelmä kattaisi kansanryhmää vastaan kiihottavaa materiaalia yleisön saatavilla pitävät laitokset, kuten kirjakaupat, jotka erehtyvät myymään vaikkapa Tintti Afrikassa -sarjakuvaa. "Ilmeisesti tiukka itsensensuuri halutaan myös kirjakauppoihin ja kirjastoihin", Rauhala jatkaa.

"Kaiken kaikkiaan mietinnöstä paistaa läpi kiinalaisen ministerin viime viikolla ääneen lausuma asenne, että valtion pitäisi määrätä mitkä ovat laillisia mielipiteitä. Sananvapauden perusajatus, että kaikkia mielipiteitä, erityisesti niitä kaikkein kiistellyimpiä, pitäisi saada julkisesti esittää ja puolustaa, että kaikki voisivat itse muodostaa oman kantansa, on unohtunut kokonaan", lopettaa puheenjohtaja Tapani Tarvainen.

KATOLINEN PIISPA HOMOLIITTOJA VASTAAN

YLE:n uutisten mukaan Suomen katolisen kirkon uuden piispan Teemu Sipon mielestä "ekumeeniset suhteet ovat vaarassa, jos Suomessa seurataan Ruotsin tietä samaa sukupuolta olevien kirkollisessa vihkimisessä". Uusi piispa paheksuu myös ilmaisten kondomien jakamista nuorisolle.

YK PÄÄTÖKSESSÄÄN USKONNON ASIALLA

Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokous on jälleen tukenut islamilaisten maiden pyrkimyksiä rajoittaa ilmaisunvapauttamme vedoten uskonnollisten tunteiden kunnioittamiseen, kirjoittaa Secular Humanism Online News. Joulukuun 18. päivän päätöksessään yleiskokous asettui Islamilaisen Conferencen rinnalle taistelemaan uskonnon herjaamisoikeutta vastaan. Kokouksen osallistujista 80 äänesti päätöksen puolesta, 61 äänesti vastaan ja 42 jätti äänensä käyttämättä.

Nettilehden julkaisijan, Council for Secular Humanism -liikkeen kannattaja CFI kampanjoi aktiivisesti päätöstä vastaan.

-Uskonnot eivät tarvitse tällaista suojaa ja päätös ohjaa väärään suuntaan, toteaa artikkelin kirjoittaja Derek C Araujo, CFI:n YK:n edustaja. Päätös heikentää ihmisoikeuksia vahvistamalla hallitusten ja kirkonmiesten valtaa hiljentää ja uhkailla toisinajatteli-joita, uskonnollisia vähemmistöjä ja uskonottomia. Voimassa oleva kansainvälinen laki suojaa yksilöitä syrjinnältä ja kaikinainen kiihottaminen kansanryhmää vastaan on kiellettyä. YK:n asiantuntijat myön-

tävät, että nyt tehty päätös ei anna avaimia uskonnollisen syrjinnän poistamiseen. Nyt toimensa jättävä YK:n uskonnonvapauteen erikoistunut toimittaja Asma Jahangir on varoittanut, että uskontojen nauttimaa erityissuojaa voidaan käyttää uskontokritiikin kriminalisointiin ja vähemmistöuskontokuntien jäseniä ja ateisteja rangaistaan näillä perusteilla.

Yleiskokouksen päätös ei onneksi sido jäsenmaita, mutta uskonnonvapauden ja ilmaisunvapauden puolustajien tulee kuitenkin huomata tehdyn päätöksen merkitys. Maissa, joissa ilmaisunvapaus on vielä vaalaudalla, päätöksen sisältö saattaa viedä tilannetta huolestuttavaan suuntaan. Esimerkiksi Pakistanin lait tuomitsevat jumalanpilkasta kuolemaan tai elinkautiseen vankeuteen, ja lakia onkin käytetty ahkerasti pientä maltillista muslimilahkoa vastaan.

Lehti painottaa, että the Center for Inquiry jatkaa taisteluaan myös vuonna 2010 toisinajattelijoiden vapauden ja uskontokritiikin sallimisen puolesta. YK:n yleiskokous on antanut joulukuussa tehdyn päätöksen kaltaisia julkilausumia vuosittain 2005 lähtien.

LÄNSI-UUDENMAAN ATEISTIEN JÄSENMÄÄRÄ SUHTEELLISESTI KATSOEN NOPEASSA KASVUSSA

Länsi-Uudenmaan Ateistit ry:n hallitus nyt yhdellä kertaa (eli yhdessä ja samassa kokouksessa) hyväksyi yhdistykseen neljä uutta jäsentä. Länsi-Uudenmaan Ateistien jäsenmäärässä meni näin 25 rikki. Kolme uusista jäsenistä myös jo maksoi jäsenmaksunsa, ja neljäskin lupasi laittaa sen pankistaan tulemaan. Hyväksytyt kaikki neljä uutta jäsentä asuvat pääkaupunkiseudulla.

Länsi-Uudenmaan Ateisteilla on käynnissä jäsenhankintakampanja. Yhdistyksen esittely on verkkosivulla: <http://www.dlc.fi/~etkirja/uusimaa.htm>

Myös vuoden 2009 aikana Länsi-Uudenmaan Ateistihin on liittynyt suhteellisen runsaasti uusia jäseniä.

JÄSENMÄÄRÄ KASVAA EDELLEEN

Vapaa-ajattelijayhdistysten yhteinen jäsenmäärä ylitti jo 1750. A- ja B-jäsenten eron poistuminen vaikeuttaa vuosien 2005 ja 2006 vertailua. Liittomaksujen tuotto kasvoi silloinkin, joten kasvusta voi mielestäni puhua jo tuolloin. Virallinen jäsenmäärä 2006 oli karvan alle 1400. Tästä jäsenmäärä on kasvanut kolmessa vuodessa noin 25%.

Kasvu on ollut kaiken lisäksi kiihtyvää. Vuonna 2007 kasvua oli muutama prosentti, 2008 jäsenistö lisääntyi 7 prosenttia ja viime vuonna jo 14 prosenttia.

Absoluuttisin luvuin viime vuoden kasvu oli yli 200 jäsentä. Tästä hieman alle puolet selittää Helsingin yhdistyksen voimakas nousu. Myös Turussa kasvu oli merkittävää, ja jäsenmäärä Turun suunnalla ylittää pian sata. Suurimmista yhdistyksistä myös Tampereella tuli kasvua. Suurin lukumääräinen vähenemä oli Karkkilassa, ja Kotkan yhdistys menetti suhteellisesti ottaen saman verran.

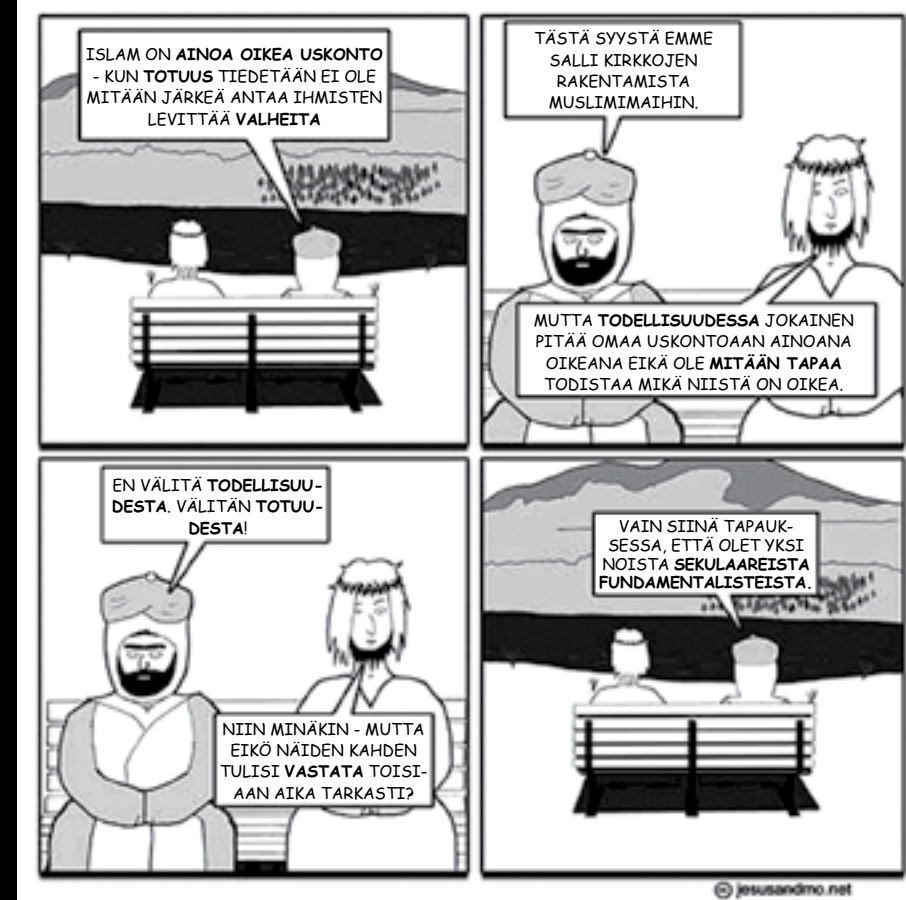
Yhdistysten koko vaihtelee edelleen paljon. Kolmessa suurimmassa oli yhteensä lähes puolet liiton koko jäsenmäärästä. Toisaalta viisi yhdistystä tilitti liittomaksuja alle kymmenestä jäsenestä. Mediaanikoko on noin 45 jäsentä, sekin kymmenkunta enemmän kuin vuotta aiemmin.

Jäsenhakemuksia tuli eniten kesällä bussikampanjamme aikana. Hakemusvirta on sen jälkeen vakiintunut. Tällä hetkellä siis jäsenmäärän kasvu näyttää jatkuvan.

20 T-PAITAA, JOTKA HALUAISIN NÄHDÄ

1. Onko tiede liian vaikeaa? Kokeile uskontoa!
2. Miksi ateistit eivät lennä lentokoneita päin rakennuksia?
3. "Palvo minua tai kidutan sinua ikuisesti. Hyvää päivänjatkoa" - Jumala
4. Jumala ei tapa ihmisiä, mutta Jumalaan uskovat ihmiset tappavat.
5. Hän on kuollut. On ollut jo 2000 vuotta, eikä hän tule takaisin; koettakaa hyvät ihmiset jo päästä sen yli!
6. En luottaisi jumalaan, vaikka sellainen olisi olemassakin.
7. Jeesus tulee? Älä niele sitä.
8. Lasten pelottelemisen helvetillä on **hauskaa!**
9. Kysymys; mistä tiedämme, että Pyhä Henki oli katolinen? Vastaus: Hän käytti rytmitelmää eikä kondomia.
10. Puhut harhauskoisista niin kuin se olisi jontenkin paha asia.

11. Tiede, se toimii!
12. "Älykäs suunnittelu" on auttanut tyhmiä ihmisiä tuntemaan itsensä fiksuiksi jo vuodesta 1987 lähtien.
13. Jos jumala haluaa ihmisten todella uskovan itseensä, miksi hän sitten keksi logiikan?
14. Rukoilu on poliittisesti korrektia skitsofreniaa.
15. En saa nyt mieleeni; minä päivänä jumala loikaan fossiilit?
16. Olin ateisti kunnes Hindut saivat minut uskomaan, että olen Jumala.
17. Jos Jumala loi meidät omaksi kuvakseen, miksi mekin emme olen näkymättömiä?
18. Jeesus pelastaa; ainakin ajattelemasta!
19. Kysymys; Mistä tietää, että Jumala on ihmisten luoma? Vastaus; Jos hän vihaa samoja ihmisiä kuin sinäkin.
20. Katso rakas; taas yksi armeijaa rakastava aborttien vastustaja!

Vapaa Ajatteliija 1/2010 sisällysluettelo:

Jussi K. Niemelä: Pääkirjoitus: **Valtionkirkko, demokratia ja ihmisoikeudet**

Jussi K. Niemelä: **Tuomas Enbuske ei kuvia kumarra**

Aki P. Lehtinen: **Jumala kummittelee Irlannissa**

Aki P. Lehtinen: **Pidä hunnusta kiinni, Marianne**

Heta Saxell: Ateistin arkea ja juhlaa: **Epäuskon konfirmointi**

Heta Saxell: **Kuoleman ja unohtamisen aikakirjat**

Iivi Anna Masso: **Saako pyhyttä loukata?**

teutori: **Norjasti**

Jussi K. Niemelä: **Vapaa-ajattelun kasvot lähikuvassa 4**

Keskustelua:

Kalle Mikkola: **Ilman jumaliakin voi olla itsesarvoja**

Teuvo Kantola: **Käräjäoikeuden jumalanpalvelus ja uskontunnustus**

Heikki Orsila: **Eroakirkosta.fi**

Tapahtumat

Uskomatonta mutta totta!

20 t-paitaa, jotka haluaisin nähdä

Ikuisen kyynikon tarinoita

Jeesus ja Mo

Lähetätkää minulle lisätietoja

(Ilmoita sähköpostiosoitteesi)

☐

Tilaan Vapaa Ajatteliija -lehden

☐

Haluan liittyä jäseneksi

(Ilmoita sähköpostiosoitteesi)

☐

Valitse jäsenyhdistyksesi edelliseltä aukeamalta:

NIMI _____

OSOITE _____

POSTITOIMIPAIKKA _____

SÄHKÖPOSTI _____

KIRJE-
POSTI-
MERKKI

Vapaa-ajattelijain liitto ry
Neljäs linja 1
00530 HELSINKI